

BLANES
DESAPAREGUT

J. A. G. / AMBL

Toni Reyes Valent - Aitor Roger Delgado

BLANES

DESAPAREGUT

BLANES DESAPAREGUT

Col·lecció Catalunya Desapareguda

Primera edició: febrer del 2022

© dels textos: Toni Reyes Valent

© dels textos: Aitor Roger Delgado

© del pròleg: Maria Aladern Sagrera

© de les fotografies: diversos autors

© de l'edició: Editorial Efadós

© de la col·lecció Catalunya Desapareguda: Editorial Efadós

EDITORIAL EFADÓS

Carrer d'Edison, 3 - Nau A
Polígon industrial Les Torrenteres
08754 El Papiol (Baix Llobregat)
Telèfon 93 673 12 12
efados@efados.cat
www.efados.cat

Idea original, disseny i fotocomposició:

Editorial Efadós

Col·laboració:

Ajuntament de Blanes
Arxiu Municipal de Blanes

Amb el suport de:

Assessorament lingüístic:

M. Neus Doncel Saumell

Fotografia de la portada:

Autoria desconeguda / AMBL - Fons Vicenç Coma Soley

Acrònims:

AFB (Arxiu Fotogràfic de Barcelona)

AMBL (Arxiu Municipal de Blanes)

ANC (Arxiu Nacional de Catalunya)

IEFC (Arxiu Fotogràfic de l'Institut d'Estudis Fotogràfics de Catalunya)

ISBN 978-84-18243-93-6

DL B-4355-2022

Imprès a Catalunya

Tota forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra només pot ser realitzada amb l'autorització dels seus titulars, salvant l'excepció prevista per la llei. Si necessiteu fotocopiar o escanejar algun fragment d'aquesta obra, dirigiu-vos a CEDRO (Centre Espanyol de Drets Reprogràfics) - www.cedro.org

Índex

Pàg. 6

PRÒLEG

Una altra olor

Pàg. 8

INTRODUCCIÓ

De quan Blanes era una vila

Pàg. 12

AL VOLTANT DE 'MARC'

Treball i oci

Pàg. 58

CARRERS I PAISATGES

La vida quotidiana i el Blanes festiu

Pàg. 150

EL MÓN DELS TERRASSANS

El pla i la vinya

Pàg. 184

ÍNDEX ALFABÈTIC

Pròleg

UNA ALTRA OLOR

Maria Aladern Sagrera, escriptora

Diu en els antics que aquell Blanes, ja desaparegut, feia una altra olor, tenia un altre color i un altre caliu. Des de Cala Bona, passant per Sant Joan i Santa Bàrbara, tot eren vinyes i pinedes des de les quals se sentia l'olor de mar, i el color del cel feia contrast amb aquelles extensions de sorra, immenses, esquitxades per les xarxes de les «remendadores». Les platges eren, primordialment, per als pescadors i per a les drassanes. Fins als anys vint no hi va haver el port. Mentrestant, tota classe d'embarcacions havien de ser fondejades o les havien d'avarar i treure cada vegada que sortien. Tant els quillats com les

barques de mitjana, moltes vegades necessitaven també l'ajuda d'un parell de bous.

A partir de sa Palomera, la platja de s'Abanell, acompanyada d'una arbreda de pins, arribava fins a la punta de la Tordera. A partir de l'Horta de les Ànimes, tot eren cases de pagès i camps de conreu. La majoria criaven bestiar, sobretot vaques, i cada vespre, pels carrers del poble, es podia veure alguna noia repartint la llet acabada de muntar. Moltes cases de pagès també es feien el vi. Blanes era, essencialment, un poble dedicat a la pesca i a la pagesia, però també hi havia qui es guanyava la vida en altres oficis, com ara espardenyers, ferrers, carreters, terrissers i aquells homes, sempre emmascarats, que omplien les carboneres. Tothom es coneixia i tothom se

saludava, menys els que estaven renyits, que això, en aquells anys, podia durar tota la vida.

No voldria acabar sense destacar que Blanes ha estat un poble amant de la cultura. Encara que fos en una rebotiga, hi va haver jovent que va ser capaç, fins i tot, de crear una revista: el *Recvll*, que ha arribat fins als nostres dies.

El paisatge de Blanes ha canviat igual que anem canviant les persones. Sort que sempre ens queden els records, com ara aquest llibre que teniu a les mans. Si bé experimentem una certa enyorança de temps passats, tampoc hem d'oblidar que es vivia amb força penúria. Moltes vegades, aquells homes i dones que havien passat la vida treballant es trobaven, de grans, depenent dels fills, si en tenien, o totalment desprotegits. Avui dia tenim més benestar, però també som més exigents.

AUTORIA DESCONEGUDA / AMBL - FONS TERESA ESTOL

Introducció

DE QUAN BLANES ERA UNA VILA

Toni Reyes Valent i Aitor Roger Delgado

El llibre que teniu a les mans és un recorregut, amb documents fotogràfics poc coneguts, per la societat i la geografia blanques des de finals del segle XIX fins a mitjan anys seixanta. Les imatges que conté aquest volum són el testimoni d'un període en què Blanes era tot just una vila. Una societat que encarava el nou segle XX amb gairebé 5.000 habitants i on, seixanta anys després, ja n'hi convivia cap a 8.000. Així, doncs, el que us presentem és una finestra oberta al passat més recent d'un Blanes amb rostre de vila.

D'entre la multiplicitat de relats, el públic més nostàlgic hi podrà veure una retrospectiva del que s'ha

anomenat el Blanes «tradicional». Una vila poblada per pescadors, terrassans i menestrals. Aquesta en pot ser una lectura ben lícita perquè la terra i el mar, tot i que a partir dels anys cinquanta ja no eren activitats econòmiques bàsiques, encara interpel·laven una gran part de la població a través del seu treball principal, com un complement o per lligams familiars. Aquest llegat visual, però, es pot interrogar des de molts altres punts de vista. Per poc que ens hi fixem hi entreveurem el passat industrial, l'activitat comercial, la venda a plaça i al Portal, les comunicacions, l'activitat política, el calendari festiu religiós, la indumentària de les classes populars i benestants, el lleure o els elements del paisatge transformats o eliminats. I enmig de tot, els blanencs i les blanques

JOSEP MARIA PADERN FAIG / AMBL - Fons JOSEP MARIA PADERN FAIG

PUNTAIRES I PESCA

A la fotografia que acompanya el pròleg, unes noies aprenen a fer puntes de coixí al carrer de Sant Jaume. A la pàgina anterior es veu com, als anys cinquanta, la força animal –el cavall– era d'una gran ajuda en l'operació de varar les barques. A primera línia de mar s'aprecien algunes cases edificades pels «americanos».

L'ESTACIÓ

L'arribada a Blanes del tren el 1859 va facilitar que s'instal·lés a la vila una important colònia d'estiuejants i suposà una major fluïdesa en les relacions comercials i el transport de mercaderies a Barcelona i a altres ciutats. L'estació de la imatge no és pas la primera que la vila va tenir.

AUTORIA DESCONEGUDA / AMBL - Fons MODERN STIL - EMILI BITLLOCH

en societat com a protagonistes de la seva època, amb les seves contradiccions, dificultats i alegries.

Els tres apartats del volum ens parlen del món que va configurar el tarannà vilatà durant molts anys i la base del que som avui com a societat. La distribució dels capítols va de mar cap a terra. El primer, al voltant de «marc», ens relata el que s'esdevenia a la façana marítima. Trobar-se arran de mar és el que va donar carta de naturalesa a la vila i en va determinar l'evolució. Alguns dels elements clàssics d'aquesta relació, com les drassanes, el comerç marítim, l'activitat al moll (port) o el món de la pesca, hi són ben presents. Al costat d'aquests usos industrials hi van aparèixer els de la salut i l'oci, representats pels banys de mar i sol, els esports marítics, els estiuejants o els multiusos passeigs de mar. El segon apartat, «Carrers i paisatges», recull la vida quotidiana en totes les seves manifestacions i activitats. Als carrers, places o passeigs s'hi treballava, s'hi jugava o, com encara ara, s'hi celebraven festes, hi havia manifestacions

polítiques, s'hi rebien personatges importants o simplement s'hi passejava i es badava. Al voltant de recs i rieres es patien inundacions i s'hi rentava i estenia la roba. I a tot arreu hi era molt destacada la presència de la canalla. Més enllà del centre es dibuixen les sortides als diversos aplecs, els primers barris i la colònia de SAFA. Gairebé a tot arreu, el nostre ull ens reclamarà un exercici de reflexió ateses les profundes transformacions que s'hi observen. El darrer apartat, «El món dels terrassans», mostra com els plans de la Tordera havien abandonat el cereal per l'horta i, a més altura, el terme estava solcat per vinyes. A mig camí hi havia els masos, encara aleshores molt actius.

Esperem que aquesta retrospectiva visual, al marge d'activar la memòria i els sentiments, sigui un exercici per pensar en els nostres dies. Com diria el nostre amic Falet, testimoni d'un segle de vida blanenca: «El passat que jo recordo no fou pas millor que aquest meu present. Això sí, vivíem més tranquils. Érem “pobrets i alegrets”».

L. ROISIN (ED.) / FONS NURIA RUBIÓ I GALOFFRE

AL VOLTANT DE 'MARC'

Treball i oci

La platja, com a medi ecològic i econòmic, és l'espai on es condensen el conjunt de relacions que al llarg del temps s'han generat entre la comunitat de la vila, el mar i la resta del món. Blanes era un port, el carregador d'un vescomtat, el dels Cabrera, i aquesta és una de les raons principals de la seva creació com a nucli urbà. L'espai entre sa Palomera i el promontori del Convent formava una badia natural tant per ancorar, resguardar o construir vaixells com per carregar i descarregar mercaderies a la seva platja. Per altra banda, a s'Abanell, un ampli sorral donava cobertura a una abundant activitat pesquera.

En aquest capítol apareixen vells tirant l'art, peixateres venent a es Portal, els bous i les barques dels sardinalers, els primers banyistes –encara amb vestits llargs– o escenes del moll. Amb l'arribada de l'estiu, Blanes donava la benvinguda als estiuejants i apareixien les casetes i els banys de roba a la platja. El dia de Sant Cristòfol, el 10 de juliol, era el dia oficial per iniciar la temporada de banys. Lentament, la platja passa de ser un espai de treball per convertir-se en un indret bàsicament per a l'oci.

LA PLAJA DE LA BADIA

A les pàgines anteriors es veu com, als primers decennis del segle xx, els i les banyistes –normalment separats per sexe– encara protegien els seus cossos del sol amb vestits de bany llargs i alguna ombrel·la. Davant dels vestidors de roba hi havia les cordes que facilitaven l'entrada segura a l'aigua als inexperts nedadors i que els permetien descansar gràcies a les botes que suraven al final de cada corda. Abans que la platja s'omplís de persones que feien banyos de salut, primer, d'aigua, i després, de sol –molts per recomanació mèdica–, tot aquest espai l'ocupaven xarxes esteses eixugant-se a la sorra i barques de tota mena.